

2024

Dit deden wij voor uw gemeente

Jaarverslag

Gemeente Dordrecht

Wat deed OZHZ?

Voor uw inwoners en ondernemers

Bekijk de online jaarverslagomgeving van uw gemeente. U leest daar het hele jaar door over de laatste vergunningsprocedures en toezicht acties. We nemen u ook mee in onze verhalen over de meest actuele onderwerpen. Van de rugstreppad die de bouw stillegt tot aan de uitspraak van de Raad van State over windmolens. Van hoe de woonwijk van de toekomst eruitziet tot aan toezicht op de jacht. U leest interviews met experts en ziet wat adviezen in de praktijk betekenen. Het is de online omgeving waar iedereen kan zien wat OZHZ betekent voor de leefomgeving. U, maar ook iedere inwoner, ondernemer, raadslid, ambtenaar of samenwerkingspartner.

Scan de bijgaande QR-code met uw mobiele telefoon of kijk op www.ozhz.nl/regio/dordrecht-2024

Voorwoord

In de inleiding van het jaarprogramma dat we voor 2024 voor u opstelden staat dat OZHZ in 2024 een bijdrage zal leveren aan uw woningbouwopgave, uw ambities op het gebied van energie, circulariteit en klimaat, het zijn van een toonaangevende evenementenstad en het toezicht op kamerverhuur. Aan al deze dingen, en meer, hebben wij onze bijdrage geleverd. Wij zijn gemeente Dordrecht dankbaar voor het vertrouwen dat ertoe heeft geleid dat u zo'n breed takenpakket bij ons hebt belegd. In 2024 bent u met ons in gesprek gegaan over het uitbreiden van dit takenpakket.

Tegelijkertijd merkten we in 2024 dat, net als bij andere gemeenten, de financiën onder druk staan. U anticipeert op het 'ravijnjaar' 2026. 2024 werd om die reden gekenmerkt door de gezamenlijke zoektocht naar een evenwicht tussen enerzijds inhoudelijk 'doen wat we hebben afgesproken', het inspelen op vragen van inwoners en bedrijven (vergunningaanvragen, meldingen, klachten) en anderzijds de bestedingen. Er zijn meer klachten ontvangen en meer vergunningen aangevraagd en verleend dan geraamd. Ook was er een kostenverhogend effect als gevolg van het in werking treden van de Omgevingswet. In goede samenwerking met u zijn keuzes gemaakt om met zo min mogelijk inhoudelijke risico's de bestedingen te beperken. Ondanks onze gezamenlijke inspanningen is het desalniettemin niet gelukt om volledig binnen het beschikbare budget te blijven, we hebben 103% van het budget besteed.

De manier waarop we in 2024 samen de inhoudelijke en financiële opgaven hebben opgepakt geeft mij vertrouwen voor de toekomst! In dit jaarverslag vindt u weer de cijfers en bijzonderheden. We hebben met elkaar opnieuw mooie resultaten bereikt.

Ik wens u veel leesplezier!

Ronald Visser
Directeur

Vragen over dit jaarverslag?

U kunt altijd terecht bij de relatiebeheerder. Voor uw gemeente is Edwin Tromp. Edwin is te bereiken via 06 – 22838330 of via cae.tromp@ozhz.nl

Resultaten per werkveld

Hieronder leest u de belangrijkste werkzaamheden en/of aantallen per werkveld.

Vergunnen en melden

In 2024 behandelden de vergunningverleners van OZHZ in Dordrecht de vergunningsaanvragen en meldingen op het gebied van milieu, bouw, APV, alcoholwet en bodem. In het onderstaande overzicht is de realisatie en het geraamde aantal weergegeven.

Vergunnen & melden	Raming	Realisatie
Omgevingsvergunning (milieu) – incl. vooroverleg	20	33
Omgevingsvergunning (bouw) – incl. vooroverleg	1314	1329
Toestemmingen en meldingen (milieu)	125	72
Toestemmingen en meldingen (bouw)	604	492
APV en Drank- en horecawet	720	784
Vergunningen op het gebied van Bouw- en woningtoezicht (BWT)	40	85
Vergunningen opkoopbescherming	6	8
Bezwaar en beroep overig	50	65

Omgevingsvergunning milieu

Er zijn meer omgevingsvergunningen milieu verleend dan verwacht (165%). OZHZ raamt op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren, de daadwerkelijke realisatie is afhankelijk van het aantal aanvragen dat in een jaar ontvangen wordt. De relatief hoge tijdsinzet (117%) bij vergunningverlening milieu wordt veroorzaakt door het grote aantal verleende vergunningen.

Het grootste aantal verleende vergunningen komt voort uit aanvragen die in 2023 zijn ontvangen. We zagen een duidelijke piek in aanvragen in de laatste maanden van 2023, vermoedelijk omdat initiatiefnemers nog onder het oude vertrouwde recht een vergunning wilden aanvragen.

BWT-toestemmingen (vergunningen huisvestingsverordening)

Er zijn meer vergunningen op het gebied van de huisvestingsverordening aangevraagd dan verwacht (212 %). Hierdoor was de tijdsinzet ook hoger dan verwacht (133%).

Bezwaar en beroep

Het aantal bezwaar- en beroepzaken was dit jaar hoger dan verwacht (130 %). Ook waren er enkele zeer tijdrovende dossiers. Hotel Vrieseplein is er daar een van. Naar aanleiding van de vergunning voor het hotel zijn er 7 bezwaarschriften binnengekomen. Tegen het besluit voor het funderingsherstel van het naastgelegen poortgebouw hebben we 1 bezwaarschrift ontvangen.

Andere onderwerpen die in 2024 opvielen waren de vergunningenprocedures over het leggen van zonnepanelen op daken binnen de aangewezen Beschermd Stadsgezicht in Dordrecht (4 bezwaarschriften) en de bezwaren tegen de bouw van een appartementencomplex op Stadswerven (3 bezwaarschriften). De aantallen en de hoge complexiteit komen deels tot uiting in de bestedingen, die bedragen 108%.

Vergunnen & melden bodem	Raming	Realisatie
Beschikking maatwerk bodem	8	12
Melden graven	80	35
Melden saneren	40	10
Toepassen en opslaan grond en bouwstoffen	70	39

Onder de Omgevingswet zijn veel bodemtaken overgedragen van de provincie naar gemeenten. Gemeente Dordrecht voerde de taken al eerder uit. De Omgevingswet heeft wel gevolgen voor de uitvoering. De uitvoeringsmethodiek die sinds de invoering van de Omgevingswet op de bodemtaken wordt toegepast evalueren we in 2025. De tijdsbesteding op vergunningverlening bodem was in 2024 hoger dan geraamd. Deels werd dit veroorzaakt door hogere inzet die samenhangt met overgangsrecht onder de Omgevingswet en deels met enkele zeer complexe cases.

Toezicht en handhaving

In 2024 controleerden de toezichthouders van OZHZ weer verschillende bedrijven of locaties in uw gemeente. Het ging om:

- Bouw- en milieuklachten en meldingen (inclusief handhavingsverzoeken).
- Toezicht op bouw en sloop (inclusief asbestverwijdering tijdens de sloopfase)
- Inspecties in de gebruiksfase (periodiek toezicht, generiek toezicht en toezicht E-agenda).
- Toezicht op de energielabel C verplichting van kantoren.
- Inspecties milieubelastende bodemactiviteiten

Onderstaande tabel laat de realisatie van het aantal producten in 2024 zien ten opzichte van de raming in het jaarprogramma.

Producten	Raming	Realisatie
Klachten en meldingen Milieu	550	640
Klachten en meldingen Bouw	208	310
Toezicht Bouwfase	121	225

Periodiek Toezicht Gebruiksfase	227	190
Toezicht Sloopfase	358	503
Toezicht energie (E-agenda)	101	101

Klachten en meldingen milieu

Het aantal ontvangen klachten is iets hoger dan we vooraf hadden geraamd (116%).

Ondanks dit is de overbesteding op deze post met 103% minimaal gebleven.

Klachten en meldingen bouw

Het aantal ontvangen klachten en meldingen is fors hoger dan geraamd. Ook de tijdsbesteding op klachten en meldingen bouw was hoger dan het beschikbare budget (129%). Onder de belangrijkste cijfers is dit verder uitgewerkt.

Toezicht bouwfase

In 2024 heeft bij 225 bouwplannen een inspectie in de bouwfase plaatsgevonden. Dat is veel meer dan de geraamde 121. Dit hangt er ten eerste mee samen dat de Wkb niet in de volle breedte in werking is getreden. Hierdoor voerde OZHZ controles uit die onder de Wkb door een marktpartij waren uitgevoerd. Ten tweede was het aantal bouwplannen wat in 2024 is gestart in absolute zin groter dan in 2023. Omdat er ook onder de Wkb van de overheid een inzet nodig is op bouwplannen waar de markt toezicht op houdt, waar in de raming rekening mee is gehouden, zijn de bestedingen binnen budget gebleven.

Periodiek toezicht

Het aantal uitgevoerde controles is lager dan gepland (we realiseerden 84%) en de bestedingen kwamen uit op 102%. Omdat de bestedingen per controle hoger waren dan gebruikelijk is in overleg met u besloten om een aantal controles niet uit te voeren. Geplande controles bij bedrijven met een relatief laag risicoprofiel, die vanaf 2025 in de categorie toezicht midden vallen, zijn deels niet uitgevoerd.

De hogere tijdsinzet per inspectie hangt onder meer samen met de overdracht van dossiers aan nieuwe inspecteurs. Er is helaas een fors verloop van ervaren toezichthouders. Om dit effect op te vangen is OZHZ in 2023 een opleidingstraject gestart om zij-instromers en starters op te leiden tot toezichthouder. Een tweede oorzaak vormt het feit dat het naleefgedrag lager was dan waar in de prognoses vanuit is gegaan. Hierdoor was meer inzet nodig op handhaving. Met name op het gebied van terugkerende verplichtingen zoals het periodiek keuren van brandmeldsystemen zien we dat het naleefgedrag achter blijft. Om die reden vormt het toezicht op die terugkerende verplichtingen een belangrijke pijler in de nieuwe nota VTH.

Toezicht sloopfase

OZHZ voerde aanzienlijk meer controles uit, dit hing ook samen met een inhaalslag van oude asbestdossiers uit voorgaande jaren (ca. 150). Dit valt ook terug te zien in de bestedingen. Ook waren er in 2024 meer asbestslopmeldingen in de hogere risicocategorie dan waar in de raming rekening mee is gehouden.

Toezicht energie

Zie hiervoor de uitgebreide rapportage in bijlage B.

Inspecties milieubelastende bodemactiviteiten

Toezicht & handhaving bodem	Realisatie
Controle graven	11
Controle saneren	2
Controle toepassen en opslaan grond	5
Controle overige OW-zaken	0
Controle WBB-overgangsrecht	55

Raming toevoegen, kort iets over zeggen. Besteding zit op 59%. Zoals hiervoor reeds opgemerkt evalueren we de uitvoering in 2025.

Thematisch toezicht gebruiksfase milieu

In de online jaarverslagomgeving leest u de resultaten van dit regiobrede programma in het [Jaarverslag Generiek Toezicht 2024](#). Ook vindt u online resultaten per project, zoals [Gevaarlijke stoffen bij bouwmarkten en tuincentra](#).

In de uitvoering van thematisch toezicht is, in overleg met u, midden 2024 ingegrepen in verband met budgettekort. Een projecten is niet uitgevoerd. Het project had betrekking op de veilige opslag van Lithium-Ion batterijen. Gekozen is voor dit project omdat de regelgeving in 2024 nog in ontwikkeling was. De gemiddeld hoge bestedingen per controle hingen met name samen met de naleving die met 38% (op de 190 controles) bijzonder laag is. De norm is 60% en het regionale beeld is 41%. Dit geeft aan dat de selectie die we hebben toegepast juist was, en dat het meer risico gestuurd werken effectief is. We eindigden met een besteding van 103%.

Handhavingsbeschikkingen Milieu

Op [deze kaart](#) op onze website ziet u aan welke bedrijven een last onder dwangsom of bestuursdwang is opgelegd vanwege een overtreding op milieugebied. Klik op het bedrijf om te zien wat de overtreding is. Zodra het handhavingstraject is afgerond, gaat het bedrijf weer van de kaart. Het gaat om overtredingen vanaf begin 2019.

E-agenda: Toezicht en Stimulering

Het vierjarige regionale programma voor de E-agenda is in 2024 afgerond. Onze doelstelling om met het programma 604 TJ energie te besparen hebben we gerealiseerd. Via een slimme mix van toezicht en stimulering hebben we veel bedrijven weten te bereiken. Ondernemers hebben stappen gezet om energie te besparen: door energiecontroles, maar ook door onze stimulerende acties. Een meer uitgebreide terugblik over de afgelopen vier jaar vindt u in Bijlage B van dit jaarverslag.

Toezicht E-agenda

	Doelstelling E-agenda	Controles 2020-2023	Controles 2024	Totaal uitgevoerd	Percentage uitgevoerd
Dordrecht	760	455	101	556	73.16%
Totaal regio ZHZ	2888	1870	350	2220	76.78%

In vier jaar voerden we minder energiecontroles uit dan gepland. Dit komt door een te hoge inschatting van informatieplichtige bedrijven aan het begin van het project, een te laag ingeschat kental per controle en de twee indieningsrondes voor informatieplicht (in 2020 en 2024) die meer tijd in beslag namen dan verwacht.

Afronding bedrijventerrein inventarisaties

In Dordrecht heeft OZHZ alle bedrijventerreinen geïnventariseerd. We leverden heldere factsheets op, waardoor terreinen met elkaar vergeleken kunnen worden en kansen en mogelijkheden inzichtelijk worden. We zijn in gesprek met de gemeenten om te bepalen waar de meeste winst valt te behalen en welke aanpak daarbij hoort.

Op bedrijventerrein Ploegstraat in Dordrecht hebben we thermografische scans gemaakt. Deze scans bevestigden deels dat er veel oude panden aanwezig zijn. De volgende stap is om de resultaten te bespreken met Dordrecht en een plan van aanpak op te stellen.

In bijlage B is een uitgebreide rapportage over de in 2024 afgeronde E-agenda opgenomen.

Expertise en advies

OZHZ heeft in Dordrecht weer zijn expertise ingezet voor uiteenlopende projecten en adviezen.

Het gaat om expertise en advies op het vlak van:

- Bodem
- Geluid
- Lucht
- Externe veiligheid
- Ecologie
- Duurzaamheid (waaronder het stimulerende spoor uit de E-agenda energiebesparing).
- Integrale milieuadvisering

In Dordrecht bracht OZHZ zijn kennis onder andere in voor de projecten Maasterras en Schil West. Vooraf was voor de uitvoering van de expertise en adviestaken € 675.386,- beschikbaar. We hebben € 650.826,- besteed. De lagere bestedingen hangen voor een belangrijk deel samen met de onderbesteding op Integrale advisering (JE09, 28% besteed), op Sanering asbesttaken (DB17) en op de GeluidsProductie Plafonds Industrierrein (JE10T, 73% besteed)

- Om te adviseren over de inhoud van het Omgevingsplan stelde Dordrecht budget beschikbaar binnen Integrale advisering. In 2024 zijn door Dordrecht niet zoveel vragen gesteld dat het budget volledig is besteed.
- Binnen het project asbestdaken konden gemeenten OZHZ vragen om te ondersteunen bij een wijkgerichte aanpak van asbest. Dordrecht maakte geen gebruik van deze mogelijkheid, en de belangstelling was in een groot deel van de regio beperkt. In 2025 schrappen we dit project dan ook.
- De inzet op de GeluidsProductie Plafonds Industrierrein (GPPIL) was in 2024 relatief beperkt. OZHZ zet de beschikbare capaciteit daar in waar de urgentie het hoogst is, en dat was in 2024 niet in Dordrecht. Onder het kopje Geluid hierna meer inhoudelijke informatie over de GPPIL's.

Bestedingen variëren afhankelijk van de vraag

De bestedingen op de andere werksoorten verschillen sterk. Deze bestedingen hangen vooral samen met de vraagstelling door de gemeente Dordrecht. Zo zijn er op het gebied van Omgevingsveiligheid relatief weinig vragen gesteld en op het gebied van Lucht relatief veel.

Geluid

OZHZ beheert de geluidzones van gezoneerde industrieterreinen (zonebeheer).

Gezoneerde industrieterreinen zijn terreinen die op grond van de Wet geluidhinder een zone hebben waarbinnen aandacht voor geluid noodzakelijk is.

Onder de Omgevingswet moeten alle gezoneerde industrieterreinen worden omgezet naar industrieterreinen met Geluid Productie Plafonds (GPP's) en een aandachtsgebied. Dit betekent dat er referentiepunten rondom het industrieterrein worden vastgesteld met een bepaalde geluidplafondwaarde. Deze geluidplafondwaarde is representatief voor het maximale geluid wat op dat punt mag heersen vanwege het industrieterrein. De GPP's Industrielawaai (GPPIL's) moeten uiterlijk eind 2031 zijn vastgesteld en als omgevingswaarden in het Omgevingsplan worden vastgelegd.

Het omzetten van de terreinen vergt een inspanning van zowel de gemeenten als de Omgevingsdienst. Tijdens het proces moeten er beslissingen worden genomen over bijvoorbeeld de begrenzing van het industrieterrein, welke bedrijfsbestemmingen er mogen zijn, functieaanduidingen etc. Hiervoor is vanuit de gemeente een RO-medewerker nodig, die de visie van de gemeente uitdraagt en een Omgevingsplan op kan stellen. De zonebeheerder kan de gemeente

hierin adviseren en zal het modelleer- en rekenwerk uitvoeren.

In afstemming met de gemeenten is een planning gemaakt voor de (aantal) gezoneerde terreinen in de regio.

Er waren vrij veel onduidelijkheden over de regelgeving en er waren problemen met de landelijke software. In het afgelopen jaar hebben we diverse zaken uitgezocht die onduidelijk waren (of zijn) in de nog nieuwe regelgeving. Ook hebben we ervaring opgedaan met de Centrale Voorziening Geluidgegevens (CVGG), waarin uiteindelijk de brongegevens en de GPP's moeten worden vastgelegd. Halverwege 2024 is de hiervoor benodigde

rekensoftware grotendeels beschikbaar gekomen. Verder zijn er overleggen met het RIVM en het ministerie geweest over de invulling en werkbaarheid van de CVGG.

Voor Dordrecht stond op de planning om in 2023 te starten met industrieterrein De Staart, met een doorloop naar 2024. De overige twee terreinen (Derde Merwedehaven en Groote Lindt/ Dordt West) staan gepland voor 2025 en 2026. Door de hierboven genoemde oorzaken heeft de regionale aanpak van de gezoneerde terreinen vertraging opgelopen. Met industrieterrein De Staart wordt in 2025 gestart.

Regionale Verkeers- en Milieukaart

Een Regionale Verkeers- en Milieukaart (RVMK) is een model voor verkeer en milieu. Het verkeersmodel laat de verkeersstromen zien. Het milieumodel bevat data die nodig is voor het uitvoeren van berekeningen voor luchtkwaliteit en geluid vanwege het verkeer.

In 2024 leverde het door OZHZ ingehuurde verkeersbureau Goudappel versie 2.0 van het model op. Op basis van dit model heeft de gemeente Dordrecht aanvullende gegevens (peiljaren) aangemaakt die relevant zijn voor geluidberekeningen maar niet standaard

zitten in de RVMK. OZHZ heeft deze gegevens ingelezen in de benodigde software en gebruiksklaar gemaakt.

Daarnaast heeft Goudappel een telprogramma voor de tellingen in 2025 opgesteld. Dit telprogramma is afgestemd met de gemeenten en definitief gemaakt. Eind 2024 heeft OZHZ een uitvraag voor de tellingen gestuurd naar verschillende telbureaus. De basis voor deze uitvragen is het definitieve telprogramma.

Ontwikkelfase Register Externe Veiligheidsrisico's

Het Register Externe Veiligheidsrisico's (REV) is de nieuwe database waarin alle relevante informatie over externe veiligheid wordt verzameld. Dit register vormt de basis om advies te geven over externe veiligheid. Ten opzichte van de voorloper van het REV, het Register risicosituaties gevaarlijke stoffen (RRGS), verplicht het Besluit kwaliteit leefomgeving het bevoegd gezag om meer typen milieubelastende activiteiten (MBA's) op te nemen in het REV. Bovendien moet meer informatie over MBA's worden opgenomen dan voorheen.

Hieronder een overzicht van wat OZHZ in 2024 deed om het REV te vullen.

Landelijke REV-trajecten en de meldingsmodule

Landelijk loopt een aantal trajecten om omgevingsdiensten te ondersteunen bij het verzamelen van ontbrekende data, bijvoorbeeld met betrekking tot windturbines, propaantanks en gasdruk meet- en regelstations.

Zo maken we op korte termijn de resultaten uit onze regio bekend van het landelijke project om locaties van propaantanks op te sporen met luchtfoto's. Aanvullend is OZHZ in gesprek met een externe partij om een meldingsmodule te ontwikkelen. Dit systeem wordt uiteindelijk ingezet om propaantankhouders (aanvullende) informatie in te laten voeren, die OZHZ nodig heeft voor in het REV.

REV-module

Het REV moet op termijn rechtstreeks vanuit de VTH-systemen gevoed worden via een automatische verbinding. Zo voorkomen we fouten en besparen we tijd. Daarom is onder meer op verzoek van OZHZ deze REV-module gebouwd door de leverancier van het zaaksysteem waarmee OZHZ werkt.

Module (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen en locaties

Binnen het REV is een module ontwikkeld waarin de gemeenten aan moeten geven of gebouwen zeer kwetsbaar, kwetsbaar of beperkt kwetsbaar zijn. Er bestaat nog onduidelijkheid over wat de taak voor de gemeenten precies gaat inhouden. Ook moeten er nog afspraken gemaakt worden over eventuele ondersteuning door OZHZ. OZHZ volgt de ontwikkelingen en gaat met u in gesprek over de behoefte van en mogelijkheden tot ondersteuning.

Vullen van het REV is tijdrovend. In 2024 koersten we aan op een forse overbesteding. OZHZ diende bij I&W een subsidieverzoek in, die in het laatste kwartaal van 2024 is toegekend. Hierdoor komen de bestedingen aanzienlijk lager uit.

De belangrijkste cijfers

Om ons werk te kunnen voeren stelde u een budget beschikbaar van € 10.127.430. De bestedingen bedroegen € 10.454.325, 103%. Dit is een overschrijding van € 326.896. Ten tijde van de eerste voortgangsrapportage was het de verwachting dat de overschrijding zou uitkomen op € 975.192,04. Gedurende 2024 is intensief gestuurd op de bestedingen en zijn op verzoek en in overleg met u bijsturingskeuzes gemaakt.

De prognose die OZHZ maakte voor 2024 kwam ca. 2.100 uur (€ 226.527) hoger uit dan het beschikbare budget. Die hogere prognose was kwam met name door hogere geraamde aantallen bouwactiviteiten. Hogere incidentele uitvoeringskosten als gevolg van in werking treden van de Omgevingswet waren *niet* in de raming meegenomen omdat deze niet ingeschat konden worden. Deze hogere uitvoeringskosten waren er wel.

Oorzaak overbesteding

De overbesteding hangt samen met de bouwtaken die OZHZ voor u uitvoert. Het gaat om Omgevingsvergunningen bouw en klachten en meldingen bouw.

- Omgevingsvergunningen bouw: De bestedingen bedroegen 117 % van het budget, € 425.395.
- Klachten en meldingen bouw: De bestedingen bedroegen 129 % van het budget, € 128.299 overbesteding op deze post.

Vergunningverlening bouw

De oorzaak van de overbesteding ligt in hoofdzaak bij de Omgevingswet, we ramen dit op 12-17%. Bij het opstellen van het jaarprogramma 2024 is hier geen rekening mee gehouden. Ook is een korting van 2.100 uur op het jaarprogramma toegepast zonder de aantallen naar beneden bij te stellen. We realiseerden 101 % van de geraamde aantallen.

Klachten en meldingen bouw

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Het aantal klachten en meldingen dat OZHZ ontvangt is hoger dan geraamd. We ontvingen 310 klachten terwijl er slechts 208 geraamd waren. Anticiperend op nog vast te stellen prioriteringsbeleid heeft u het budget voor 2024 niet verhoogd ten opzichte van het budget in 2023 (afgezien van indexering). Vanaf de zomer, na bestuurlijk akkoord, is het prioriteringsbeleid toegepast. We zien duidelijk dat dit beleid een dempend effect heeft op de bestedingen. Of dit effect aanhoudt hangt onder meer af van de vraag of en in welke mate het beleid definitief wordt ingevoerd en of zich nadelige effecten voordoen.
- De Omgevingswet had een omvangrijk effect, we ramen dit op 7-10%.

- Er waren een aantal tijdrovende dossiers. Denk hierbij aan de brand bij de Short Stay Facility, schade door een ingestorte muur aan de Waterman en de instorting van een deel van het monumentale pand aan de Grote Kerksbuurt 16.

Gevolgen in werking treden Omgevingswet

De financiële gevolgen van in werking treden van de Omgevingswet kunnen ook nu nog niet precies worden benoemd. Voor de werkzaamheden waar we de grootste overschrijding zien ten opzichte van het beschikbare budget is een inschatting van het incidentele effect gemaakt. Het gaat om vergunningverlening bouw en toezicht bouw (zie hierboven). De belangrijkste oorzaken:

- Wanneer aan de nieuwe systematiek door zowel de vergunningverleners en toezichthouders, inwoners en bedrijven die vergunningen aanvragen (en daar vragen over hebben en fouten mee maken) en adviserende samenwerkingspartners. Zo zijn de regels voor vergunningsvrij bouwen nu over meerdere wetten verspreid, terwijl die voorheen in één bijlage te vinden waren.
- Niet optimaal functioneren van het Digitale Stelsel Omgevingswet, die de uitvoering van de Omgevingswet ondersteunt, en regels op de kaart.
- Voor veel initiatieven zijn meer vergunningen nodig dan voor in werking treden van de Omgevingswet (splitsen van de technische en de ruimtelijke toets).

Samenvatting uitputting op andere werkzaamheden

De overbestedingen op de andere werksoorten worden meer dan gecompenseerd door onderbestedingen op andere werksoorten. Als de over- en onderbestedingen bij elkaar opgeteld worden dan blijft er een positief saldo van € 226.998 over. De overbestedingen zijn goed verklaarbaar. Met name relevant in omvang zijn Bodemvergunningen en toezicht sloop. Ook zijn er overbestedingen waar het beleid van Dordrecht sterk bepalend is.

Vergunningverlening huisvestingsverordening is daarvan een voorbeeld. We lichten er een aantal bijzonderheden uit:

- Vergunningverlening huisvestingsverordening. We hadden 133% van het budget nodig. We realiseerden 212 % van de verwachte aantallen, de tijdsinzet was dus in 2024 lager dan het kengetal.
- Toezicht sloop: We hadden 135% van het budget nodig. Dit hing vooral samen met de aantallen aangevraagde vergunning, we ontvingen 141% van de prognose.
- Voor bodemvergunningen kwamen we uit op een besteding van 121%. Dit hing vooral samen met de aantallen aangevraagde vergunningen. We ontvingen niet de geraamde 8, maar 12 aanvragen tot een beschikking maatwerk bodem. Verder gaat het om een aantal complexe tijdrovende zaken. Voorbeelden hiervan zijn de Weeskinderendijk (Maasterras) en de Faradaystraat. Aan de Faradaystraat is sprake van een complexe verontreinigingssituatie, waarbij de openbare ruimte (de Faradaystraat) is verkocht door de gemeente Dordrecht aan een bedrijf.

Weg en riool worden verwijderd, nieuwbouw wordt gepleegd en funderingen worden gegraven. Voor alle werkzaamheden zijn saneringsplannen ingediend die worden beoordeeld. Het werk is vraaggestuurd en sterk afhankelijk van de ontwikkelingen binnen Dordrecht. De overbestedingen hangen tot slot deels samen met uren die zijn besteed aan PFAS. Dordrecht ontving een SPUK-uitkering waaruit deze kosten (deels) gefinancierd kunnen worden. U ontving van ons een gespecificeerd overzicht van de tijdsinzet op PFAS.

- Bezwaar en beroep: We hadden 108% van het budget nodig. Dit komt doordat we 65 zaken behandelden, waar er maar 50 geraamd waren. Er waren enkele zaken die veel aandacht vroegen. Zie voor een nadere toelichting 'Resultaten per werkveld'.
- Woo-verzoeken. We hadden 287% van het budget nodig. In het afgelopen jaar hebben we 22 Woo-verzoeken namens de gemeente Dordrecht behandeld. De tijdsbesteding per verzoek varieert zeer sterk, afhankelijk van de vraagstelling. In 2024 waren er enkele omvangrijke verzoeken, die meer tijd vergden voor de beoordeling van de documenten. Bij meer dan de helft van de verzoeken was het bovendien nodig om derde-belanghebbenden te vragen om een zienswijze in te dienen. Dit proces kost extra tijd, omdat de reacties van derden zorgvuldig beoordeeld moeten worden. In sommige gevallen was het noodzakelijk om contact op te nemen met de verzoeker. Dit kan zowel zijn om het verzoek te verduidelijken als om afspraken te maken over de te nemen besluiten. Een belangrijk onderdeel van de processtappen is de beoordeling van de documenten. Nadat de documenten geanonimiseerd zijn, moeten ze opnieuw gecontroleerd worden om te verzekeren dat het anonimiseren goed is uitgevoerd. Bij sommige verzoeken is het nodig om jurisprudentieonderzoek te doen. Dit onderzoek vraagt ook tijd. Daarnaast brengt bijna elke stap in het proces administratieve taken met zich mee, zoals het opstellen van brieven en telefonisch contact met de verzoeker.

De inzet op bovengenoemde werksoorten is sterk afhankelijk van het aantal en de aard van de verzoeken/ aanvragen en om die reden moeilijk stuurbaar.

Bijsturing

Het werk wat op initiatief van de overheid wordt uitgevoerd is het beste stuurbaar, bij omgevingsgestuurd werk (het beoordelen van aanvragen, sterk conjunctuurgevoelig) is dit lastiger. De belangrijkste bijsturingsacties lagen om die reden bij toezicht. In overleg met u is ingezet op:

- Prioritering bij het oppakken van bouwklachten.
- Terugnemen van controles. Het gaat dan zowel om controles bij de risicovolle bedrijven (periodiek toezicht) als om projectmatig toezicht op specifieke milieuthema's (thematisch toezicht milieu). Uiteraard is bij het terugnemen van controles wel rekening gehouden met de risicoklasse van de bedrijven.
- Waar mogelijk administratief afhandelen van bouw- en sloophmeldingen.
- Bij klachten over (horeca)bedrijven voeren we de eerste geluidsmeting indicatief uit.

In 2024 ontwikkelde OZHZ in het kader van 'de bestuursopdracht' voorstellen om de kosten voor alle deelnemers te beperken. In 2024 had dit nog geen kostenbesparend effect. Deels in 2025 en in hoofdzaak in 2026 worden de effecten zichtbaar.

Gezamenlijke opgave

Bijsturing op de uitgaven is een gezamenlijke opgave van OZHZ en gemeente Dordrecht. OZHZ kent de eigen processen en taken het beste en kan daardoor goed inschatten welke uitvoeringskeuzes er gemaakt kunnen worden en wat de gevolgen van die keuzes zijn. In aanvulling daarop zijn het gemeentelijke beleid en de advisering over producten van OZHZ door gemeentelijke adviseurs medebepalend voor de bestedingen, evenals besluitvorming over voorstellen tot kostenbesparing.

U nam het initiatief tot een project om integraal naar de kosten van uitvoering door OZHZ en de dekking hiervan te kijken. In de scope van dit project vallen onder meer vereenvoudiging van het Dordtse beleid en verhoging van de leges, voor zover deze niet kostendekkend zijn.

OZHZ is betrokken bij de uitvoering. Wij denken mee over alternatieven, rekenen zo nodig scenario's door en brengen gevolgen van keuzes zo goed mogelijk in beeld.

Bijlagen

Bijlage A: Financieel overzicht

Jaarprogramma 2024 Gemeente Dordrecht				
Omschrijving		Beschikbaar	Realisatie	Voortgang
Algemeen		1.549.982	1.561.922	101%
DB01	Thema's Ontwikkeling en Beheer	366.023	375.733	103%
DB02	Regionale Generieke taken	591.491	604.252	102%
JA01	Lokale (extra) projecten	62.025	39.287	63%
JA02	WOB verzoeken	17.767	50.958	287%
JA03	Advisering wettelijk taken VTH (milieu)	58.222	24.611	42%
JA04	Advisering wettelijke taken VTH (bouw)	92.338	89.102	96%
JA05	Bezwaar en beroep leges	36.168	24.460	68%
JA06	Bezwaar en beroep overig	225.627	244.678	108%
JA07	Juridisch beleidswerk APV	34.197	55.176	161%
JA08	BAG onderzoeken	66.124	53.666	81%
Vergunnen en melden		4.676.914	5.082.879	109%
DB12	Planning en coördinatie vergunningen	74.884	93.812	125%
JV01T	Omgevingsvergunning (milieu)	356.001	330.948	93%
JV02T	Omgevingsvergunning (bouw)	2.563.144	2.988.539	117%
JV03T	Toestemmingen en meldingen (milieu)	133.970	132.790	99%
JV04T	Toestemmingen en meldingen (bouw)	244.864	145.810	60%
JV05T	APV	907.402	903.996	100%
JV06	Vergunningverlening huisvestingsverordening	75.084	99.915	133%
JV07	Frontoffice/KCC	79.781	91.610	115%
JV08	Vergunningverlening opkoopbescherming	3.055	5.636	185%
JV09T	Bodemvergunningen	238.728	289.822	121%
Toezicht en handhaving		3.225.148	3.158.699	98%
DB03	Thematisch Toezicht Gebruiksfase Bouw	47.941	24.133	50%
DB04	Thematisch Toezicht Gebruiksfase Milieu	150.773	155.768	103%
JT01T	Periodiek Toezicht Gebruiksfase	600.476	613.934	102%
JT02T	Toezicht Bouwfase	942.432	910.781	97%
JT03	Toezicht Sloopfase	169.633	229.284	135%
JT05	Toezicht Huisvesting	176.542	138.991	79%
JT07T	Klachten en Meldingen (bouw)	446.346	574.645	129%
JT08T	Klachten en Meldingen (milieu)	263.639	271.404	103%
JT09	Bestuurlijke handhaving APV	152.862	99.445	65%
JT11	Toezicht bij monumenten	21.576	162	1%
JT13	Ondermijning	9.223	17.011	184%
JT14	Toezicht Opkoopbescherming	39.758	17.788	45%
JT15	Toezicht energielabel C kantoren	45.736	12.163	27%
JT16T	Toezicht bodem	158.213	93.189	59%
Expertise en advies		675.386	650.826	96%
A001	Advies derden/onderzoekskosten/Materieel budget	7.943	14.225	179%
DB06	Geluidsbelastingkaarten	18.388	18.058	98%
DB07	RVMK	61.573	61.270	100%
DB10	Coördinatie grondstromen	4.351	2.690	62%
DB14	Planning en coördinatie expertise	34.321	86.448	252%
DB15	E-agenda 2024	211.979	218.503	103%
DB17	Sanering asbestdaken	20.888	2.885	14%
DB18	Ontwikkelfase REV/Beleidsontw. MOV	16.702	16.702	100%
JE01	Coördinatie onderzoek-/saneringsfase	48.542	66.017	136%
JE03	Geluidtaken	34.021	42.868	126%
JE04	Luchttaken	9.169	11.300	123%
JE05	Omgevingsveiligheidtaken	20.933	19.088	91%
JE06	Integrale advisering t.b.v. RO	19.659	14.185	72%
JE07	Duurzaamheid	10.787	9.897	92%
JE08	Ecologietaken	6.649	4.450	67%
JE09T	Integrale advisering (middelgrote en grote advieswerkzaamheden)	109.856	30.986	28%
JE10T	Zonebeheer/Geluid/Productieplafond IL (GPIL) Totaal	24.348	17.691	73%
JE14	Klimaatadaptatie	15.277	13.592	89%
TOTAAL		10.127.430	10.454.326	103%

Bijlage B: E-agenda

Regionale aanpak E-Agenda

Voor de uitvoering van de gehele, regiobrede E-Agenda was in 2024 een budget van € 979.374 beschikbaar. Uiteindelijk hebben wij het hele budget besteed.

E-Agenda 2024 in vogelvlucht – op regioniveau

Toezicht E-agenda

2024 was het laatste jaar van de E-agenda. Tijd dus om de balans van het meerjarenproject op te maken en te zien wat is bereikt.

	Doelstelling E-agenda	Controles 2020-2023	Controles 2024	Totaal uitgevoerd	Percentage uitgevoerd
Dordrecht	760	455	101	556	73,16%
Totaal regio ZHZ	2888	1870	350	2220	76,87%

Bovenstaand de geplande versus de gerealiseerde aantallen controles. We realiseerden ongeveer driekwart van de opgave. We kunnen de volgende redenen noemen:

- Een te hoge inschatting van het aantal informatie-plichtige bedrijven door het RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) die in 2019 bij de opzet van de E-agenda is gebruikt. Daarmee stelden we de doelstelling ook te hoog.
- Het kental per controle bleek te laag ingeschat. Dit corrigeerden we vanaf 2024.
- In de looptijd verwerkten we twee indieningsrondes informatieplicht (in 2020 en 2024). De daarmee gemoeide tijd was in 2019 onderschat.
- De aan het begin afgesproken totale bijdrage is niet volledig ter beschikking gesteld, zodat structureel minder budget voorhanden was, dan waarvan bij de opzet van de E-agenda was uitgegaan.

De procentuele verschillen in gehaalde aantallen per gemeente hebben een tweeledige verklaring: soms waren er wel voldoende bedrijven die onder de informatieplicht vallen, maar konden ze door beperking in budget niet worden bezocht.

Andersom zijn er ook gemeenten waar minder/te weinig informatie plichtige bedrijven waren. Deze frictie is inherent aan een regiobreed programma. We probeerden de verschillen te beperken.

Bij de meeste branches voldeden 60-70% van de bedrijven. Opvallend was dat maar 41% van de basisscholen hun zaken op orde hadden en van grootwinkelbedrijven slechts 39%.

Team Duurzaamheid werkt aan een energieconvenant voor scholen; een branche waar zeker nog winst te halen is.

Informatieplicht in de E-agenda

In 2024 zijn 494 controles uitgevoerd in het kader van de informatieplicht. In de looptijd van de E-agenda zijn 3374 van dergelijke controles gedaan.

Een deel van deze tak van de E-agenda bestond uit zoeken naar meldingsplichtige bedrijven die zich voorheen niet meldden/onder onze radar bleven. Eigen onderzoek en onderzoek naar aanleiding van de VUE3 subsidie bracht 308 bedrijven aan het licht, die voorheen niet bekend waren en mogelijk moesten voldoen. Hiervan bleken er ongeveer 100 inderdaad meldingsplichtig. De zoektocht gaat in 2025 door. Ons bedrijvenbestand is geen statisch geheel, maar verandert continu.

Bedrijven verdwijnen, maar we gaan ook steeds op zoek naar nieuwe meldingsplichtige bedrijven. Misschien wordt het eind 2025 mogelijk energiegegevens rechtstreeks bij de leveranciers op te vragen. De verwachting is dat het speurwerk dan een stuk efficiënter zal worden.

In totaal hebben vorig jaar 1679 bedrijven aan hun informatieplicht voldaan (in 2020 waren dit er 1450) en 49 aan hun onderzoeksplicht. 252 aangeschreven bedrijven (die in 2020 wel hadden ingediend maar in 2024 niet) bleken ondertussen kleinverbruiker of gestopt. Aan 81 bedrijven is een vooraankondiging last onder dwangsom verstuurd omdat nog niet voldaan was. Daarvan blijven er 28 over, waar in 2025 een handhavingstraject nodig kan zijn.

Toezicht Label C

Het kantoren label C project nadert zijn einde. In 2024 zijn nog 37 controletrajecten gestart en 146 hercontroles uitgevoerd. Een aantal hiervan ook ter plaatse om vast te stellen dat inderdaad sprake was van een uitzondering op de regeling. Aan 20 kantoren stuurden wij een vooraankondiging last onder dwangsom. Vijf kantoren voldoen nog niet en gaan mogelijk een handhavingstraject in.

Regionale aanpak E-Agenda stimulering

Terugblik 2024 regionaal

Wij ondersteunden de gemeenten en de provincie in 2024 via de E-agenda bij de energietransitie. Tevens adviseerden wij onze opdrachtgevers bij actuele thema's, zoals de problematiek rond netcongestie. Het doel bij aanvang was om 604 TJ energie te besparen.

Dat doel hebben we gerealiseerd, in het onderdeel Resultaat en Conclusie is dit verder uitgewerkt.

We concentreerden ons het afgelopen jaar op deze regionale hoofdthema's:

- *Dataverzameling*

Door het gebruik van een digitale checklijst tijdens energiecontroles zijn we in staat om veel nauwkeuriger data te verzamelen. In 2024 presenteerden we, na anderhalf jaar data verzamelen, de eerste resultaten. Het gaat niet alleen over data van verplichte maatregelen die nog moeten worden uitgevoerd, maar ook om informatie over duurzame plannen en ambities van ondernemers. Dit laatste is van groot belang om inzicht te krijgen in toekomstige netcongestieproblemen. Heeft een logistiek bedrijf bijvoorbeeld plannen om de mobiliteit te elektrificeren, dan kan dit direct gevolgen hebben voor de lokale ruimte op het elektriciteitsnet.

- *Innovatie*

We zijn betrokken bij een aantal innovatieve ontwikkelingen. Zo worden in de regio meerdere energiecorporaties opgericht om energie-uitwisseling tussen bedrijven onderling mogelijk te maken. Wij zijn betrokken, praten mee en blijven op de hoogte van nieuwe energiedragers, zoals waterstof, batterij-opslag, warmtenetten en windenergie. Hierbij betrekken we nadrukkelijk onze collega's van vergunningen en toezicht. Doel is om in een vroeg stadium mee te denken over mogelijke wettelijke uitdagingen.

Binnen de Drechtsteden werken we mee aan een innovatieve tool die inzicht geeft in de consequenties voor het net van elektrificatie, opwek, opslag e.d. OZHZ denkt mee in de ontwikkeling van de tool en levert input en data.

- *Zorgconvenant*

Op 16 november 2023 werd het zorgconvenant afgesloten tussen diverse zorginstellingen en gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid. Dit convenant zorgt ervoor dat duurzame acties versnellen en biedt zorginstellingen extra tijd, informatie en handvaten om verduurzaming te vergemakkelijken. In 2024 organiseerden we de eerste leerkringen. Naast collectieve sessies spraken we het afgelopen jaar de deelnemende instellingen ook apart. We brachten daarmee in kaart waar de behoeften liggen van de zorginstellingen.

- *Schoolconvenant*

In 2024 hebben we het schoolconvenant voorbereid. We maakten een overzicht van alle schoolbesturen, schoollocaties en de bijbehorende energieverbruiken. Doel van dit overzicht is om scherp te krijgen welke scholen we willen benaderen voor het convenant. In het nieuwe jaar benaderen we samen met de gemeenten de scholen. Hierbij betrekken we ook de provincie Zuid-Holland met het ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed.

Terugblik 2021 – 2024

In 2021 zijn we vol enthousiasme begonnen met de E-agenda. Een slimme mix van toezicht en stimulering met als doel gemeenten te ondersteunen bij de RES-doelstellingen.

Het stimulerend deel van de E-agenda bestond in 2021 uit vijf instrumenten:

- Koplopers
- Bedrijventerrein aanpak
- Duurzame Bedrijvenroute
- Branche aanpak
- Innovatietafels

	2021	2022	2023	2024
Koplopers	70	32		
Bedrijventerreinen	6	8	1	
Energiescans	16	13		
Duurzame bedrijvenroute	Kick-off	3/10 maart	16-30 november	15-28 november
Branche aanpak	Kantoren	Kantoren	Zorg	Zorg/scholen
Innovatietafels	Waterstof (1)	Waterstof (1)	Waterstof/hubs (3)	Energiehubs (>10)

De vijf instrumenten gaven bij de start houvast. Tijdens de looptijd hebben we de E-agenda doorontwikkeld om het programma beter te laten aansluiten bij de wensen en behoeften van de gemeenten. Daardoor waren we in staat te reageren op actuele ontwikkelingen, zoals de problematiek rond netcongestie.

Koplopers

Er zijn vele interessante gesprekken gevoerd met koplopers in de regio. Veelal bezochten wij deze ondernemers met gemeentelijke collega's en soms zelfs met wethouders. Dankzij deze gesprekken hebben we een mooi netwerk van koplopers opgebouwd. Dit netwerk van ambassadeurs hebben we ingezet bij bedrijventerrein bijeenkomsten en voor de Duurzame Bedrijvenroute.

Halverwege de E-agenda werden de koplopers ingehaald door de achtervolgers en hebben we onze prioriteiten verlegd.

Bedrijventerrein aanpak

In samenwerking met gemeenten, ondernemersverenigingen en koplopers hebben we een aantal succesvolle 'Tour de OZHZ' georganiseerd. Later hebben we dit verder ontwikkeld tot mini duurzame bedrijvenroutes op bedrijventerreinen.

Via deze aanpak hebben we veel ondernemers weten te bereiken.

Duurzame Bedrijvenroute

OZHZ heeft de samenwerking gezocht met de organisatie van de Duurzame Huizenroute om een bedrijvenvariant te starten. In samenwerking met de gemeenten, provincie, het ministerie van binnenlandse zaken en OZHZ zijn in de looptijd van de E-agenda drie regionale Duurzame Bedrijvenroutes georganiseerd.

In het laatste jaar hebben wij ons teruggetrokken. We hadden geholpen met de opstart, maar nu is de organisatie prima in staat om de Bedrijvenroute zelfstandig te organiseren.

Branche aanpak

De eerste twee jaar hebben wij vanuit de E-agenda kantooreigenaren geïnformeerd over de label C verplichting. Dit heeft ervoor gezorgd dat veel kantooreigenaren voor 1 januari 2023 alsnog een voldoende label had. Na 1 januari zijn de collega's van toezicht voor een aantal gemeenten gestart met de handhaving. Inmiddels zijn er nog maar een beperkt aantal kantoren die niet voldoen aan de label C verplichting.

De laatste twee jaar van de E-agenda zetten we vanuit de branche aanpak in op het opstellen en uitvoeren van convenanten voor zorginstellingen en scholen.

Innovatietafels

De innovatietafels worden gefaciliteerd door Werkgevers Drechtsteden. Wij zitten aan tafel en denken mee vanuit de 'ja, mits' houding. Door in een vroeg stadium betrokken te zijn kunnen we mogelijke wettelijke belemmeringen bij innovatieve ontwikkelingen aangeven.

Na de eerste innovatietafel over de opzet van een waterstof tankstation in Sliedrecht, worden we de laatste jaren nadrukkelijk betrokken bij energie-uitwisseling trajecten tussen bedrijven.

Nieuwe ontwikkelingen

We volgen de laatste ontwikkelingen en spelen hier met de E-agenda op in. Daarbij maken we gebruik van onze meerwaarde: het ontsluiten van data, kennis van regelgeving en de combinatie met toezicht.

- Data
- Branche aanpak (convenanten)
- Innovatie

Via de bedrijfsbezoeken (energiecontroles) verzamelen we data. Deze waardevolle informatie ontsluiten we voor gemeenten. Het gaat hierbij om energieverbruik, stand van zaken energiebesparingsplicht en duurzame ambities en plannen van ondernemers. Deze data kunnen als basis dienen voor beleid.

Bij de uitvoering van de convenanten maken we gebruik van de informatie- en energiebespaarplicht als stok achter de deur. Doet een organisatie niet mee aan het convenant of er wordt geen voortgang geboekt. Dan gaan we over tot het handhaven van de wettelijke verplichtingen.

Wij zijn betrokken bij de laatste innovatieve ontwikkelingen in de regio. We praten mee en blijven op de hoogte van nieuwe energiedragers, zoals waterstof, batterij opslag, warmtenetten en windenergie. Hierbij betrekken we nadrukkelijk onze VTH-collega's. Doel is om in een vroeg stadium mee te denken over mogelijke wettelijke uitdagingen.

Resultaat en conclusie

Onze doelstelling om met het programma 604 TJ energie te besparen hebben we gerealiseerd. Specifiek in Dordrecht gaat het om ca. 175 TJ.

We hebben het resultaat als volgt gekwantificeerd:

- *Vastgesteld is hoeveel maatregelen per bedrijf gemiddeld open stonden aan het begin van dit project.*
- *Vastgesteld is hoeveel maatregelen er aan het einde van het project open stonden.*
- *Elke verplichte maatregel die nog open staat heeft een energiebesparingspotentieel van ongeveer 85.000 MJ.*

De E-agenda is een vierjarig programma dat dit jaar is geëindigd. OZHZ ondersteunde de gemeenten hiermee bij het realiseren van de RES-doelstellingen, met name energiebesparing bij bedrijven.

Via een slimme mix van toezicht en stimulering hebben veel bedrijven weten te bereiken.

Ondernemers hebben stappen gezet om energie te besparen: door energiecontroles, maar ook door onze stimulerende acties.

Dankzij de input van gemeenten hebben we de E-agenda doorontwikkeld. We maken gebruik van onze sterke punten en kunnen beter inspelen op actuele ontwikkelingen. Dankzij de E-agenda is een solide basis gelegd. Deze basis zetten we ook na de E-agenda in om gemeenten blijvend te ondersteunen.

Vervolg

Energietoezicht en inzet op stimulerende maatregelen is inmiddels verankerd in de reguliere bedrijfsvoering en de nota VTH.